

Vpl. Pyhäjärvi

Torstai 19. kesäkuuta 2014

Pyhäjärveläisyyden vaali – Karjalan puolustaja

N:o 6 59. vuosikerta

Suvantolaiset tutustuivat Räisälään ja Vuokselaan

Suvannon seudun pitäjyhteisöjen väki vieraili touko-
kuussa tutustumassa Räisälän ja Vuoksen maisemiin.

Retken erikoisuutena oli mahdollisuus osallistua sou-
tuun Vuoksella, Vuokselaan kohti Sakkolan Kiviniemeä.
Sivu 3

Matkalaiset Tali-Ihantalan
muistokivellä, paikalla, jossa
käytiin ankaria torjuntataiste-
luita jatkosodassa kesällä 1944.
Kuva: Yrjö S. Kaasalainen

Liisa Kukko-Leinius vaalii Saksassa rakkaita karjalaisia juuriaan

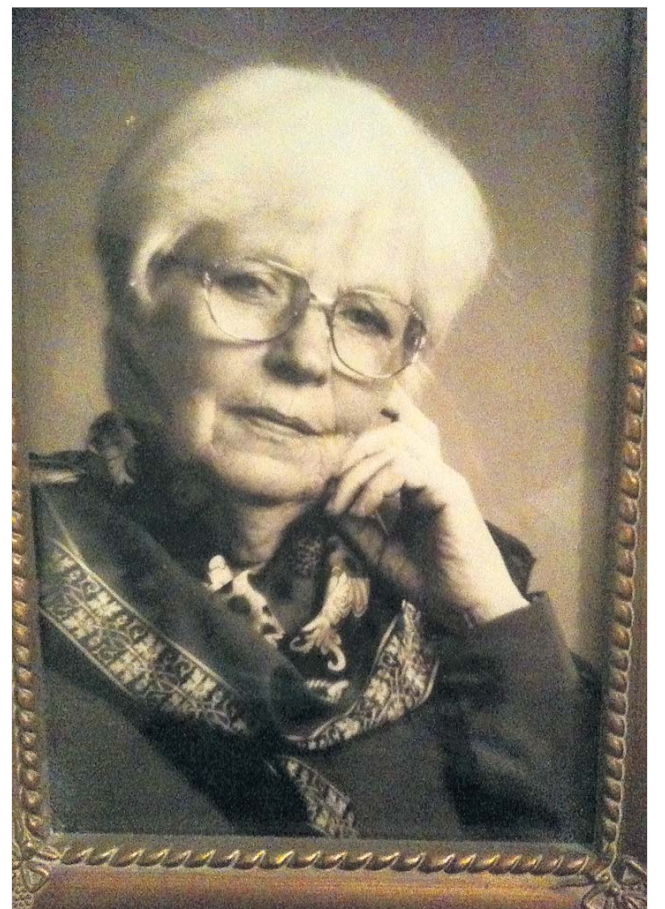
Vuonna 1946 syntynyt **Liisa Kukko-Leinius** on jo 1960-luvun lopul-
la muuttanut pois Suomesta töiden
ja lisäopintojen perään.

Kotimaa ja karjalaisuus ovat kui-
tenkin vahvasti mielessä, ja hän sa-
nookin omaavansa kaksi kotimaata:
Suomen ja Saksan.

– Olen ylpeä siitä, että olen karjalai-
nen. Toivottavasti sisäinen tunne kar-
jalaisuudesta jatkuu myös nuorilla.

Sivu 6

Tältä kujalta Paavo Kukko ja
veljensä Pekka lähtivät paljain
jaloin kuljettamaan karjaa pois
sodan jaloista Pyhäjärveltä. Kuva:
Liisa Kukon albumit, 1997.

Kirjailija Kirsti Hirvonen on Pyhäjärven veet-
laulun sanoittaja. Lisää laulun tarinaa, sivut 10-11.

Pyhäjärvi-juhlat
Ikaalisissa 19.-20.7.2014

Ennakkotietoja juhlaohjelmasta sivut 8-9

Pyhäjärven veet
-laululle löytyi
säveltäjä ja nuotit

19. kesäkuuta 2014

Pelto puhuu

Taas ovat jyvät maassa. Lupaavasti oraallakin jo. Istuin minäkin Valmetin pukilla. Ehkä laitimmaisja keväitä, mutta toivoa on, että sukulaispoika jatkaa.

Siitä on aika monta vuotta, kun viljelin vuokrapeltoa ensimmäisen kerran. Naapurin huolellinen ja tarkka isäntä menehtyi äkkiä, ja parin vuoden kuluttua emäntä seurasi perässä. Yhteen olivat kasvaneetkin.

Ne pellot ovat avo-ojissa. Kiertelin sarkoja edes takaisin. Äkkiä pelto alkoi puhumaan. Kuulin ja ymmärsin siinä keväisessä illassa isännän hioutuneita ajatuksia, katselin työn tuloksia. Tuossa päisteessä on ajateltu kulkea noin, nuo ojat ovat aivan oikeilla paikoillaan, kivikasoja kerätty kymmeniä vuosia. Sanoja ei tarvittu, mutta puhe oli selvää. Pelto oli ikään kuin hioutunut, niin kuin kirveen, hangon, haravan tai kuokan varsi joskus.

Sitten tuli se ajatus, mikä taas sai hiekkaa herkkiin silmiini. Tämäkö on jäänyt jäljelle isännän ja emännän työstä? Ja minäkö olen ainoa ihminen, jolle tämä pelto kertoo sen? Oikeasti vetistelin siinä, väsyttikin. Manailin herkkyyttäni. Lopetin kohta siltä päivältä.

Jokainen viljelijä tietää, että maailma pienenee kylvön aikana suurin piirtein sen pellon kokoiseksi, millä viljelijä kulloinkin väsy. Pelto on tärkeä, mutta ei sentään koko elämä. Huomasin olleeni osittain väärässä. Kyllä naapurin isännästä ja emännästä jäi paljon muitakin merkkejä tänne maan päälle. Esimerkiksi menestynyt jälkikasvu ja heidän työnsä.

Kokemus oli kuitenkin niin voimakas, että kehotan kaikkia heimoveljiä ja -siskoja kuuntelemaan luonnon puhetta. Erityisen paljon asiaa tuntuu olevan kotikunnaiden maisemilla. Siellä tuli jo käytyä, sinne pääsee aivan normaalisti ja sinne mennään vielä.

Herkkiä korvia kaikille!

ESKO PULAKKA
Vpl Pyhäjärvi-Säätiön
hallintoneuvoston
puheenjohtaja

Pitäjäseuralle lahjoitettu kulttuurihistoriallisesti arvokas Viikojen kotiarkisto siirrettiin Mikkelin maakunta-arkistoon

Vpl. Pyhäjärvi-seuran edustajina Kauko Hinkkanen (seisomassa vasemmalla), Juhani Paajanen ja Kaarina Pärssinen luovuttivat Viika-aineiston Mikkelin maakunta-arkistolle, jonka puolesta sen vastaanotti arkistonjohtaja Tytti Voutilainen (istumassa oikealla).

Mikkelin maakunta-arkiston kokoelmiin luovutetulta alueelta on liitetty toukokuussa kulttuurihistoriallisesti merkittävä, laaja aineisto Vpl. Pyhäjärveltä.

Kirkkoherra **Karl Wiikan** ja maisteri **Impi Wiikan** sekä heidän poikansa rovasti **Kaarle Viikan** kotiarkisto on nyt hyvässä turvassa ja asianmukaisessa säilytyksessä arkistolaitoksen hallussa. Vpl. Pyhäjärvi-seuran edustajat siirsivät arkiston luettelotuna ja koteloituna sinne helatorstain aattona.

Kyse on Viipurin läänin Pyhäjärvellä ensin 1919-26 kappalaisena ja 1929 alkaen sotiin saakka kirkkoherana toimineen Karl Wiikan (1888-1958) ja hänen puolisonsa maisteri Impi Wiikan (1890-1968) ja heidän poikansa rovasti Kaarle Viikan (1923-2002) eläessä kertyneestä kotiarkistosta. Tämän arkiston Kaarle Viikan perikunta edustajansa **Sakari Viikan** toimesta lahjoitti Vpl. Pyhäjärvi-seuralle huhtikuussa 2013 pidetyssä seuran kevätkokouksessa.

Seura nimesi aluksi Karjalatalolla säilytetyn aineiston selvittelyä ja luettelointia varten työryhmän, johon kuuluivat arkistoinnin asiantuntijana **Kauko Hinkkanen**, seuran silloinen vpj. **Juhani Paajanen** ja pj. **Kaarina Pärssinen**. He myös kävivät seuran puolesta luovuttamassa 28.5.2014 aineiston Mik-

kelin maakunta-arkistolle.

Arkistoinnista kokemusta ja asiantuntemusta omaava Kauko Hinkkanen on vastannut luetteloinnista. Osa aineistosta on Juhani Paajasen toimesta skannattuna taltioitu seuran käyttöön. Aineiston koosta saaneen jonkinlaisen kuvan, kun todetaan, että järjestettynä ja luettelotuna se käsittää 20 arkistokansiota ja luettelo aineistosta on laajuudeltaan 80 sivua.

Mikkelin maakunta-arkistolle luovutettuna aineisto on siitä kiinnostuneiden tarkasteltavissa arkiston tiloissa. Arkisto on avoin kaikille ja asiakirjojen käyttö arkiston tutkijatiloiissa on maksutonta.

Tiedustelut Mikkelin maakunta-arkistosta
Arkistonjohtaja **Tytti Voutilainen**, joka Mikkelin maakunta-arkiston puolesta vastaanotti lahjoituksen, kiitti pitäjääseuraa ja pyhäjärveläisiä aineiston luovuttamisesta arkistolaitokselle.

Kyseessä on kulttuurihistoriallisesti harvinaislaatuinen kokoelma. Siihen sisältyy runsaasti sellaista aineistoa, jota ei ole aikaisemmin julkaistu esim. Impi Wiikan teoksessa Vpl Pyhäjärvi, kappale kannakselaisvaiheita (1950) tai muissa pitäjää ja sen asukkaita kuvaavissa historia-teoksissa.

Ennakkoon Voutilaista kiinnosti erityisesti sotavuo-

siin ja sodanjälkeiseen jälleenrakentamiseen aikaan pyhäjärveläisistä ja heidän elämästään kertovat aineistot.

Hän osoitti erityiset kiintoksensa Kauko Hinkkaselle aineiston huolellisesta ja asianmukaisesta luetteloinnista ja kansioimisesta.

Luettelot aineistosta tulevat nähtäville nettiin arkistolaitoksen ylläpitämään arkistotietokantaan <http://www.narc.fi:8080>, mitä kautta niitä tarkastelemalla pääsee käsitykseen aineiston tarkemmasta sisällöstä.

Kaikkiin aineistoa ja sen sisältöä koskeviin tiedusteluihin vastaa nyt jatkossa Mikkelin maakunta-arkisto.

Mikkelin maakunta-arkiston tehtävänä on ottaa vastaan arkistopiiristään neljäkymmentä vuotta vanhemmat, pysyvästi säilytettävät valtion viranomaisten asiakirjat. Tämän lisäksi se huolehtii kansallisen kulttuuriperintöön kuuluvan kunnallisen, kirkollisen ja yksityisluontoisen arkistomateriaalin turvaamisesta ja tarvittaessa ottaa niitä säilytettäväkseen.

Mikkelin maakunta-arkistossa säilytetään myös entisen Viipurin läänin asiakirjoja, mm. luovutetun alueen luterilaisten ja ortodoksisien seurakuntien kirkonkirjoja, joista maakunta-arkisto antaa virkatodistuksia ja sukuselvityksiä.

Maakunta-arkistossa käy vuosittain noin 2 700 asiakasta, joista valtaosa on sukkututkijoita. Asiakkaila on käytettävissään tutkijasali ja mikrofilmisali, joissa on 14 lukupaikkaa, kaksi asiakaspäätettä, neljä Digitaaliarkiston konetta, kahdeksan lukulaitetta mikrokorteille ja neljä rullafilmeille, yksi kopioiva lukulaite ja kolme Karjala-tietokannan konetta.

Mikkelin maakunta-arkisto:
Pirttiniemenkatu 8 A,
50100 Mikkeli,
postiosoite: PL 2,
50101 Mikkeli,
puh. 029 533 7200,
s-posti: arkisto@narc.fi

KAARINA PÄRSSINEN

Mikkelin maakunta-arkiston graniittiportailla Kaarina Pärssinen ja Kauko Hinkkanen.
Kuvat: Juhani Paajanen.

Suvantolaisten matka Räisälään ja Vuokselaan

Suvannon seudun seitsemän pitäjyhteisöä on tutustunut yhteisillä matkoilla vuorotellen alueen eri pitäjiin.

Matkalla 22.-25.5.2014 olivat vuorossa Räisälä ja Vuoksela. Automme reitti kulki Uudestakaupungista Tampereen kautta Helsinkiin ja sitten Vaalimaan tulliin. Tullirakennusten katto-rakenteissa pääskysen jo pesivät. Tällä matkalla tulli-muodollisuudet menen ja tullen hoituivat nopeasti.

Pysähdyimme Ihantalan taistelupaikan muistokivelle. Ajatuksemme siirtyivät 70 vuoden taakse, jolloin täällä sodittiin ankarasti. Paikka oli nyt kesäisen kaunis ja rauhallinen. Isossa luonnonkivessä on teksti-nä: ”1944 Ihantalan taistelu. Kunnia sankareille.”

Matkamme jatkui Muolaaseen, jossa pysähdyimme kulttuurihistoriallisen lahjoitusmaa-aikaisen Kuusaanhovin raunioille. Aleksandra Kollontai vietti lapsuutensa Kuusaassa. Hovin omisti Aleksandran isoisa Aleksander Masalin. Rakennukset oli purettu osin polttopuiksi ja tulipalo hävitti loput. Paikan puistomaisesta kasvillisuudesta voi päätellä hovin olleen aikanaan merkittävä.

Horoskoopipatsailla Muolaassa pysähdyimme kahvitauolle. Kahvin keittivät miehet ja muun tarjottuun valmistelivat naiset. Kahvia ja voileipää riitti Kangasalta tulleelle seurueellekin. Peräkonttimarket ilmestyi myös paikalle palveluineen.

Matka jatkui ja hyvissä ajoin pääsimme majoittumaan Kiviniemen Losevoon ja pienen lepäilyn jälkeen ruokapöytä.

Vuoksela – Vuoksen syleilyssä

Perjantaina lähdimme Vuokselaan, jossa oppaina olivat **Tapio Sihvo** ja **Taisto Virkki**. Matkalla totesimme, että kulkuväyliä rakennetaan. Moottoritie tulee valmistumaan Sortavalan suuntaan ja rautatie Imatralle.

Vuoksi halkoo maisemia Vuokselaan, joten siellä oli-kin aikoinaan käytössä viisi lossia, nyt ei enää yhtään.

Nähtiin Kuninkaanristillä presidentti **Martti Ahtisaaren** äidin **Tyyne Karosen** kotipaikka. Todettiin Pähkinäsaaren rauhantajan menneen Vuoksen kautta.

Kirkontorni näkyi puiden välistä virran takana. Arkkitehti **Ilmari Launis** oli suunnitellut Vuoksen kirkon, joka ehti toimia vain 10 vuotta ennen talvisodan syttymistä. Kirkon kellot ovat nyt Hattulan vanhassa Pyhän Ristin kirkossa.

Sakkolasta oli purettu aikoinaan vanha kirkko ja kuljetettu rukoushuoneeksi Vuoksen Uuteenkylään. Rukoushuoneen kellot lepäivät yhä Vuoksen pohjassa.

Kyläkierroksen jälkeen pidettiin kahvitauko ja sitten valmistauduttiin sou-tuun Pikku-Vuokselta koh-ti Kiviniemeä. Venekuntia oli viisi ja lisäksi turvavene.

Souturetki oli matkan ehdoton hitti. Aurinko paistoi lämpöisesti siniseltä taivaalta, vain heikko tuulenvire tuntui. Rannan puut kukkivat, käki kukkui kauempana ja kaulushaikarat puhaltelivat sumutorveen-sa kaiken aikaa rannan ruo-vikoissa. Soutumatkaa oli kymmenisen kilometriä, soutajaa vaihdettiin aika ajoin. Kiitos **Naskalin Kimmolle** pitemmästä osuudesta, **Äikäksen Mervin** kanssa pääsimme vähemmällä.

Välillä rantauduimme, koska kiirettä ei ollut mi-hinkään. Hiekkaista rivee-raa riitti. Rannan tuntumassa oli vanhoja ja aivan uusiakin rakennuksia. Soutumatka päättyi yllättävän nopeasti määränpäähämme Kiviniemen Losevoon, missäosa seurueestamme oli odottamassa.

Räisälä – pitäjä Vuoksen sylissä

Lauantaina lähdimme Räisälään, oppaamme Humalaisten kylässä syntynyt **Aimo Kalenius**.

Kylässä oli perustettu vuonna 1902 yhä toimiva Humalaisten Nuorisoseura. Seuran täyttäessä 100 vuotta pystytettiin kylän aholle myllynkivi laattoineen muistomerkiksi.

Humalaisten kylän Lallukan mäellä on syntynyt myöhemmin kauppaneuvoksena tunnettu taidemuseonaatti **Juho Lallukka**. 1908 hän perusti Räisälän kansanopiston, joka oli kansakoulun nuorten tärkeä opinaho.

Räisälä on historiallista seutua. Kävimme Tiurinnin raunioilla. Vuoksi oli ollut tärkeä kauppareitti Suomenlahdelta Laatokalle. Retin kapeimpaan kohtaan Tiurinkosken Linna-saarelle syntyi 1100-luvulla asuin-, kauppa- ja valvontatutukohdaksi Tiurinlinna. Ruotsalaisjoukot olivat kuitenkin hävittäneet linnoituksen vuonna 1411.

Vuoksen Käkisalmeen menevä haara pieneni tällä kohtaa virran muuttaessa suuntaansa Kiviniemen ja Suvannon kautta Laatokkaan.

Räisälässä on yhä vireä kuntakeskus useine kauppapointeina. Olipa nykyaikainen kiertoliittymäkin tehty. Iso pappila on kunnostettuna yksityiskäytössä. Uimaranta oli täyttynyt viikonloppu viettäjästä.

Räisälän kirkon on suunnitellut **Josef Stenbäck** 1912. Ulko-oven vieressä on muistolaatta, joka on paljastettu kirkkorakennuksen täyttäessä 100 vuotta.

Kirkko oli seurakunnan neljäs ja nykyisin kulttuurikäytössä. Kirkkotarhan muistomerkillä laskettiin

Matkaa Räisälän puolesta luotsannut Aimo Kalenius pääsi ampumaan kunnialaukauksen Käkisalmen linnassa. Kuva: Taisto Virkki.

Souturetki Vuoksella oli ihana alkukesän kokemus. Kuva: Yrjö S. Kaasalainen.

kukat ja laulettiin Suvivirsi. Entisessä kirkkosalissa laulettiin Soi kunniaksi Luojan. Räisälän kirkkopuistossa keitettiin taas kahvit ja nautittiin voileipiä. Muistomerkkin hoitajana toimiva vainkeriläissyntyinen **Lempi** oli paistanut meille varta vasten lettuja. Hyviä olivat.

Käkisalmen kansantieteellinen museo – linnan museo Perjantai-illaksi olimme ajatelleet yhteistä illallista paikallisten kuntajohtajien kanssa.

Yhteensattuman vuoksi osallistui siihen ainoastaan

museonjohtaja **Maria Lihaja Valentiina**-tulkin kanssa.

Markku Paksu ojensi museon kokoelmiin Raudun pitäjävaakunan. Käkisalmen, Metsäpirtin, Pyhjärven, Raudun, Räisälän, Sakkolan ja Vuoksen pitäjävaakunat ovat nyt museossa nähtävänä.

Puheissa tuotiin esiin hyvä yhteistyö museon ja entisten pitäjien edustajien kesken. Maria Lihajalta saimme tutustumis- ja päiväkahvikutsun seuraavaksi päiväksi museoon.

Räisälä-matkalta ajoimme Käkisalmeen, aikoinaan

omenankukkien kaupunkina tunnettuun, eikä suotta – omenapuut pursusivat kukkia.

Tarun mukaan kaupunki oli perustettu siihen, missä kuultiin ensi kerran käen kukkuvan. Luonto oli rehevää tässä idyllisessä puisto-kaupungissa.

Teimme kiertoaajelun todeten, että ajanmukainen uimahalli on rakennettu, Waldhofin tehdas toimii, hyvässä kunnossa ovat myös ortodoksikirkko ja rautatieasema.

Maria Lihajalta kuulumme, että entistä luterilaista kirkkoa aiotaan remontoida alkuperäispiirustusten mukaan.

Tutustuimme osaan museosta, koska remontin vuoksi emme päässeet kaikkialle. Huomiota herättävää on se, että Käkisalmeesta on syntyisin lukuisa määrä suomalaisia kulttuurivaikuttajia, oopperalaulaja **Ture Arasta** jääkiekkomaalivahti **Urpo Ylöseen**, eikä näyttelijä **Aku Korhosta** sovi unohtaa.

Museokierroksen lopuksi nautittiin kahvitarjoilusta. Museosta saimme jokainen *Tyyneysrukous* -muistokortin, jonka teksti venäjän kieleltä käännettynä kuuluu:

”Jumala suokoon minulle tyyneyttä hyväksyä asiat, joita en voi muuttaa, rohkeutta muuttaa mitä voin, ja viisautta erottaa nämä toisistaan. Aamen.”

Käkisalmeesta ajoimme Kiviniemeen Pyhjärven läpi. Päätimme koudata Noitermaan kylän kautta, jossa meillä matkalle osallistuneilla pyhäjärveläisillä on juuret. **Pulakan Eskon** Veikko-isa, sekä **Yrjö S. Kaasalaisen** ja minun mummoni **Aino Hietanen** o.s. **Ijas** olivat noitermoisii, samoin kansanedustajana vv. 1983-1987 ollut **Vieno Eklund** o.s. **Varis**.

Loppukiitokset

Päivän lopuksi kokoonnuimme yhteiseen illanviettoon Vuoksen rantaan.

70 vuotta on kulunut siitä, kun suomalaisten oli jätettävä nämä seudut. Vuoksi se vain jatkaa virtaamistaan.

Kuten ihmisen elämässäkin, matkan varrella vuorotellavat suvannot ja kuohuvat kosket ja viimein monien mutkien jälkeen se saavuttaa määränpänsä.

Pyhäjärveläisten puolesta kiitos matkan järjestäjille ja matkakumppaneille!

PIRJO KIIALA

Markku Paksu täydensi Käkisalmen linnan Karjala-vaakunoiden kokoelmaa Raudun vaakunalla. Kuva: Taisto Virkki.

Rakas Äitimme ja Mummomme

Kirsti Kaarina

PIHLAVA

o.s. Sunikka

s. 09. 02. 1936 Vpl. Pyhäjärvi
k. 24. 04. 2014 Sastamala

Kaivaten

Keijo, Sini ja Riku

Kimmo, Satu, Salla ja Ella

Kirsi, Heikki, Vili ja Kimi

Muut sukulaiset ja ystävät

*Sammui loiste silmiesi valon,
taukosi sydän ihmisen jalon,
herpoi käsi auttava, antava,
rakkaus kaikkien kuormia kantava.*

Siunaus toimitettu läheisten läsnä ollessa.
Kiitos osanotosta suruumme.

Kirkonsanoma

Kesän lumo

Vanhan testamentin psalmikirjoittaja lausuu: ”Jumala, jo ammoisista ajoista sinä olet ollut kuninkaani, sinä teet suuria tekoja kaikkialla.” Ja edelleen: ”Sinä olet luonut kesän ja talven.” Kesä on suomalaiselle Pohjolan asukkaalle todella Jumalan suuri teko. Me odotamme koko talven kesäkautta. Me teemme suunnitelmia: minne me matkustamme, keitä haluamme tavata.

Isovanhemmat kutsuvat lapsiaan ja lapsenlapsiaan vierailulle. Miten monta hyvää muistoa syntyykään yhteisistä hetkistä, kun kou-

lu- tai työhuolet eivät ole painamassa mieltä. Sukupolvien välinen yhteys ja sukuyhteys vahvistuvat tapaamisissa.

Karjalaiset ovat luonnostaan avoimia. Kun tavaataan, niin haastellaan. Kaikki eivät kuitenkaan voi tavata läheisiään. On olemassa jännitteitä perheiden sisällä tai sitten oma tai läheisen kunto on jo heikentynyt niin, ettei voi lähteä sukuloimaan tai ottaa vastaan vieraita.

Kuitenkin kaikilla on ympärillään kesä. Lintujen viserrys, kesän tuoksut ja valoisuus kehystävät suoma-

laista suvea.

Meidän on hyvä aina uudestaan pysähtyä kiittämään Luojaamme Suomen kesän hyvistä hetkistä. Kesä rientää nopeasti ohi. Se muistuttaa meitä koskettavasti elämän nopeasta kulumisesta, joka iän karttuessa tuntuu kiihtyvän.

Sen takia kesään ja sen etenemiseen liittyy myös tietty haikeus. Me tunnistamme, että nämä hetket ovat ainutkertaisia. Jumala on antanut meille nämä päivät niin kuin koko elämämmekin.

Muistammeko kiittää jostaisesta päivästä? Muistam-

meko myös pyytää siunausta itsellemme ja rakkaillemme, että heidän ja meidän elämämme täyttäisi tarkoituksensa?

Ja silloin, kun sade ropisee ikkunoihin ja katolle, ja me mietimme asioita, jotka olisivat voineet mennä toisin ja paremmin, silloin voi palauttaa mieliin Jobin kirjassa olevat sanat:

”Hän antaa maalle saateen, hän lähettää pelloille veden, alhaiset hän korottaa, murheiset saavat pelastuksen riemun.”

SILJA FORSBERG

Hilkka Leppäsen muistolle

Sosiaalikasvattaja **Hilkka Leppänen** syntyi Pyhäjärven Kostermaassa 30. 11.1930 ja nukkui pois 19.04.2014 Tampereella.

Hilkan vanhemmat olivat, äiti **Hetti** o.s. **Bister** Valkjärveltä ja isä **Janne Leppänen** Pyhäjärven Kostermaasta. Janne Leppänen joutui jo hyvin nuorena vastaamaan kotitilansa hoidosta. Jannen vanhemmat veljet **Johannes** ja **Heikki** olivat muuttaneet Amerikkaan, sisar **Liisa** avioitunut muualle. Isänsä kuollessa Janne oli 14-vuotias. Perheen äiti, **Simolan Kaisana** tunnettu

Katri Leppänen, oli todella tarmokas ja työteliäs äiti ja sai asiat luistamaan ja työt hoidettua. Saapun kylän karjan tarkastusyhdistyksen assistenttina oli Hetti Bister, johon Janne tykäsyt. Kiintymys oli molemminpuolista, he avioituivat.

Avioparina he olivat huippuluokan uurastajia. Leppäsen karjan todettiin Hetin myötä olevan priimakunnossa. Janne nykyaikaisti kaikki maatalouskoneet puimakoneineen.

Perheeseen syntyi viisi lasta, joista vanhin oli Hilkka, sitten **Helly, Helge, Henry** sekä **Hemmo**. Lapset oppivat jo pienestä pitäen työnannon tärkeyden. Pyhäjärven historiassa on valokuva, jossa 10-vuotias Hilkka äestää parihevosilla Leppäsen peltoa Kostermaassa. Perheen isä oli silloin suuremmassa savotassa rintamalla. Hän puolusti konkreettisesti kotiseutuaan niin talvi- kuin jatkosodassa.

Kahden evakkomatkan ja monien asuinpaikkojen jälkeen Leppäset ostivat maatilan Juupajoelta 1945.

Koulutus ja ammattityö

Hilkka oli 15-vuotias ja totesi sotien pahasti sekoittaneen koulunkäynnin. Nyt paikoilleen asettuneena hän kävi Lempäälän kotiteollisuuskoulun. Hän mielitteli Kasvattajaopistoon, mutta sinne vaadittiin vähintään keskikoulu.

Hän hakeutui Oriveden kansankorkeakouluun ja suoritti siellä vaadittavat keskikouluaineet, haki Kasvattajaopistoon ja valmistui 1958 sosiaalikasvattajaksi. Otti vastaan samana vuonna paikan Joroisten lastenkodin hoitajana. Muutaman kuukauden jälkeen lastenkodin johtaja jäi eläkkeelle ja sosiaalilautakunta pyysi häntä johtajaksi. Joroisissa kului yhdeksän vuotta. Hilkan sisaret olivat löytäneet työpaikkansa Tampereen tienoilta, samoin vanhemmat olivat Savosta kaukana. Helly-sisko oli maalaistalon emäntänä Juupajoella, Helge insinööriä Tampereella, Henry maanviljelijänä Orivedellä ja Hemmo viljeli isän kanssa kotitilaa Juupajoella.

Hilkkakin hakeutui Tampereelle, sillä työ oli kaikkialla samanlaista. Hänet valittiin Raholan vastaanottokodin johtajaksi, jota virkaa hoiti eläkeikänsä asti 23 vuotta.

Hilkkakin hakeutui Tampereelle, sillä työ oli kaikkialla samanlaista. Hänet valittiin Raholan vastaanottokodin johtajaksi, jota virkaa hoiti eläkeikänsä asti 23 vuotta.

Vapaa-aikana musiikkia ja karjalaisuutta

Tampereelle muutettuaan Hilkka liittyi Pyynikin seurakunnan kirkkokuoroon, jossa hän lauloi vuosikymmenet. Hän toimi myös kuoron nuotiston hoitajana. Hänellä oli todella poikkeuksellisen tarkka sävelkorva. Liekö äidin perua kuulusta Bisterin muusikkosuvusta?

Hän liittyi myös Tampereen Seudun Pyhäjärvikereen ja tietenkin kerhon laulukuoroon. Pyhäjärvi-juhlat olivat kesän tärkeä tapahtuma.

Kotiin tilattu Pyhäjärvi-lehti välitti tietoja tutuista pyhäjärveläisistä. Helly-siskon kanssa käytiin kerran katsomassa Kostermaan autiutta. Yhtään taloahan siellä ei ollut jäljellä.

Ja Helly-siskon kanssa hän kirjoitti *Ikkuna Karjalaan* teokseen muistelman ”Mummomme Katri Leppänen”.

Hilkka oli taitava käsittäen, oli sitten kysymyksessä käsityöt tai karjalan piirakat. Molempia tuotteita hän teki moniin, moniin Lähetysseuran myyjäisiin. Parhaimmat piirakat hän kuitenkin leipoi rakkaan kummityttönsä **Anne Leppäsen** niin rippi- kuin yli-

oppilasjuhlaan ja myös Annen tohtorin väitöstilaisuusjuhlaan, jossa vastaväitellijällä amerikkalaisella Oklahoman yliopiston professorilla ei ollut mitään vastaansanomista maukkaista piirakoista, kuin myöskään Annen väitteistä koskien veren sokeria.

Hilkka muisteli nauraen kuunnelleensa ”sujuvasti” englanninkielistä väittelyä.

Hilkka oli luonteeltaan vaatimaton. Hän oli mieluummin tarkkailija kuin seurueen keskipeite.

Hän kuului pieneen ystäväpiiriimme, joka kokoon-tui säännöllisesti. Kokoonnuimme viimeksi helmikuun ystävänpäivänä, jossa Hilkkakin oli iloisena mukana. Siksi olikin yllätys, että hän jo seuraavana päivänä joutui sairaalaan, josta ei enää palannut omaan kotiin. Vakava sairaus tuli yllättäen vahvalla yliotteella. Hän nukkui rauhallisesti pois pääsiäislauantaina.

*Herra kädelläsi
unee painan päin,
kutsut ystäväsi lepäämään.
Käsi minut kantaa
uuteen elämään,
ikirauhan antaa, valoon jään.*

SALME RINTALA

Osastonhoitaja **Hanna Viskari** kuoli Sastamalassa 16.3.2014. Hän oli syntynyt Vpl. Pyhäjärven Nötermään Porsaanmäellä 1.9.1936 **Aleksanteri Viskarin** ja vaimonsa **Heleenan** (o.s. **Hatakka**) nuorimpana lapsena.

Ensimmäiselle evakkotai-paleelleen hän joutui talvisodan sytyttyä jo kolmi-vuotiaana ja Kannakselle palattua vielä toistamiseen 1944. Perhe asettui Huit-tisten Räikänmaahan 1946, mutta sitä kohtasi tragedia jo kahden vuoden kulut-tua, kun isä Aleksanteri kuoli jo talvisodan aikana sairastamansa keuhkokuumeen tuottaman sydänvian seurauksena.

Hanna Viskarin muistolle

Hannalle avautui tilaisuus päästä Lauttakylän yhteiskouluun, jossa hän suoritti keskikoulun 1954. Opinnot jatkuivat Helsingin kättilöopistossa, josta Hanna valmistui kättilöksi 1958. Hän oli moderni nainen, joka ei solminut koskaan avioliittoa, vaikka eli myöhemmin pitkään kumppaninsa **Yrjö Nummiahon** kanssa erittäin sopuisassa suhteessa.

Meille, hänen sisarustensa lapsille, oli tädistä luonnollisesti suuri ilo, koska hänen kanssaan pääsi matkustamaan sellaisiin paikkoihin, joihin vanhemmat eivät töiltään ehtineet.

Muistan hyvin käynnin Helsingissä, erityisesti Korkeasaarella kuusivuotiaana. Samoin tapasimme Kangasalla tädin kurssikaverin mökillä tämän pojan Heikin, joka oli silloin jo humoristi. Myöhemmin Heikistä kehittyi kaikkien tuntema Kummeli-Silvennoinen.

Hanna jatkoi opintojaan Lahden sairaanhoito-oppi-laitoksessa, josta hän valmistui sairaanhoitajaksi 1964. Äitini Aino ja pikkusiskoni Anita olivat juhlissa mukana, ja me sekä koko naapurustomme pojat olivat kateudesta vihreinä, kun Anita pääsi istumaan mäki-

hypyn olympiavoittaja Veikko Kankkosen viereen. Kankkosen vaimo valmistui samalta kurssilta. Hanna oli töissä Loimaan aluesaira-alassa, Turun Heidekenilä sekä viimeksi Vammalan aluesairaalan synnytysosaston hoitajana.

Meille sukulaisille hänen työroolinsa oli tietysti hie-man kaukaisempi kuin tädin osa. Muistotilaisuudessa oli mukava kuulla työto-verien kertomuksia Hannasta, joka hoiti virkaansa hyvin täsmällisesti. Kun eräässä vaiheessa talous-puolelta oli tullut esitys, jonka mukaan osastolla siirryttäisiin paperilakanoihin, Hanna oli yksikantaan nappauttanut: Meillä ei pape-

rille synnytetä! Ja siihen tämä aloite raukesi. Myös yksityiselämässä Hanna piti kiinni koulutuksestaan ja kasvatti meitä huolehtimaan henkilökohtaisesta hygieniastamme, joka ei enenkään poikien kohdalla aina ole ensimmäinen päämäärä.

Työnsä ohella Hanna opiskeli Vammalan seudun oppaaksi ja toimi erittäin monen retken vetäjänä. Kasvettuamme aikuisiksi oli mielenkiintoista seurata tädin toimintaa tässä uudessa tehtävässä. Pyhän Olavin kirkossa vakuutuin Hannan taidoista oppaana, kun itse olen toiminut opetusalan ammattilaisena koko aikuisikäni. Hänen selostuksensa keskittyi olennaiseen ja

oli kieliasultaan rikasta ja monipuolista. Toinen erityissuhde Hannalla oli Viron Keilan kuntaan, jossa hänellä oli monia ystäviä. Löysimme suuren määrän oppaan tarvitsemaa mate-

Ylioppilaita

Ylioppilastutkinnon suoritti Rauman Lyseon lukion il-talinjalla **Elmeri Helander**. Hän hoiti samalla myös yhdistelmä tutkinnon rakennusalan LVI.

Elmerin vanhemmat ovat Esa ja Susanna Helander. Susannan isoisa Nestori Kivikkola, ent. Nännimäinen, oli kotoisin VPL Pyhjärven Rahkajärven kylästä.

Kerro perheen ja suvun uutiset lehdessä

Pyhjärvi-lehti julkaisee joka numerossa tietoja perhejuhlista, kuten merkkipäivistä ja valmistuneista.

Muistathan kuitenkin kysyä asianosaisilta luvan tietojen julkaisuun.

Vpl. Pyhjärven pyhäkyläinen **Pertti Hakanen** on asetettu ehdolle eduskuntavaaleihin 2015.

Keskustan Pirkanmaan piirikokous vahvisti kokouksessaan 11.4. Sastamalan Kiiikoisissa kolmetoista ehdokasta. Kuusi ehdokasta nimetään lisäksi vielä syksyllä.

Hakanen on ehdolla toista kertaa. Hän on Vammalan Karjalaseuran puheenjohtaja ja vaikuttaa mm. MTK:n johtokunnassa ja Pirkanmaan maakuntahallituksessa sekä toimii Sastamalan kaupunginhallituksen ensimmäisenä varapuheenjohtajana.

riaalia Hannan jäämistöstä. Vakuutuin jälleen siitä, että mikään asiantuntemus tai ammattitaito ei kartu ilman työtä ja pitkäaikaista, vakavaa paneutumista.

Hannan elämänkumppani Yrjö kuoli keväällä 2009. Tästä huolimatta tätini jaksosi osallistua väitöstilaisuuteeni Turun yliopistossa ja karonkkaan Brinkkalan talossa. Arvostin tätä erittäin paljon. Me kaikki olemme kiitollisia Hopun vanhainkodille, jossa Hanna vietti viimeiset vuotensa. Kiitollisina me sukulaiset muistamme ja kaipaamme myös Hanna-tätiä.

KARI KAUNISMAA
Valtiotieteiden tohtori

Merkkipäiviä

Saimi Tomperi 99 vuotta

Ennen kuin voi viettää 100-vuotispäiviään, pitää täyttää 99 vuotta. **Saimi Tomperilla** se etappi täyttyi 17.6.2014.

Selma ja **Matti Pulakan** perheeseen syntyi esikoistytär Vpl Pyhjärvellä Tolsterniemen kylässä 17.6.1915. Elettiin aikaa, jolloin Suomi kuului Venäjän keisarikuntaan sen autonominen suuriruhtinaskuntana.

Tytär sai nimekseen Saimi Maria. Perheen lukumäärä karttui vielä pojalla ja tyttäreillä. Alma-tytär kelkkaili sulaan Pyhjärveen aamusumussa vuoden 1934 alussa, Einari kaatui sodassa kesällä 1944.

Varhaislapsuudessa Saimi sairasti aivokalvontulehduksen, josta onneksi toipui hyvin äitinsä hoidossa. 19-vuotiaana häneltä puhkesi umpisuoli juuri, kun hän oli valmistautumassa viettämään häitään **Jalmari Tomperin** kanssa vuonna 1935. ”Kuin haudasta noussut”, kommentoi yksi hoitaneista lääkäreistä Saimia, kun hän 3-4 viikkoa myöhemmin lähti Viipurin sairaalasta.

Tämän sairaalareissun jälkeen kuluikin onneksi melkein 70 vuotta, ennen kuin Saimi yöpyi sairaalasängyssä seuraavan kerran.

Sota alkoi Mainilan laukauksista v. 1939. Kotiseutu oli uhattuna, ja se myös menetettiin.

Ennen kuin perhe lopullisesti joutui jättämään rakkaan kotinsa Pyhjär-

ven Jaaman kylässä kesällä 1944, heille oli syntynyt neljä tytärtä: **Sanni Katriina**, **Selma Sisko**, **Soile Maria** ja **Sirpa Unelma**.

Uudeksi kotiseuduksi tuli, muutamien välipysäköiden jälkeen Hämeenkyrön Palonkulman Korpi-kosken kylmätila. Siellä syntyi vielä **Martti Veikko**. Jalmari menehtyi sydäninfarktiin v. 1969.

Kun raja itäiseen naapuririin aukesi, ruvettiin tekemään ”pyhiinvaellusretkiä” vanhoille kotiseuduille.

Saimikin on käynyt muistelemassa vanhoja kotikultmiaan 11 kertaa yhdessä omaistensa kanssa. Näillä retkillä solmittiin elinikäinen ystävyssuhde Saimin lapsuudenkodin saunamökissä asuvaan pariskuntaan, joista vaimo Veronika on yhä elossa. Aina kun joku tuttava käy matkallaan tervehtimässä Veronikaa, tämä muistaa lähettää Saimille terveisii ja tuliaisia.

Hämeenkyröstä on tullut Saimille ”Kotkarjala” nyt, kun hän elää Porvoon Kulloonkylässä tyttäriensä hyvässä hoidossa ja kotisairaanhoidon tukena. Kirjoilla hän on yhä Hämeenkyrössä.

Omaiset sieltä ja muualta käyvät häntä usein tapaamassa ja soittelevat tapaamisten välissä. Saimilla on viisi lastenlasta, ja hän on yhdentoista lastenlastenlapsen isomummo. Suhteet kaikkiin sukupolviin ovat läheiset ja lämpimät.

Saimi Tomperi, o.s. Pulakka, on juuri täyttänyt 99 vuotta.

Saimi seuraa aikaansa, mutta aina välillä on myös mukava muistella menneitä. Kuulijat saavat silloin elävän kuvan ajasta, jolloin he itse eivät vielä olleet olemassa.

Aamuisin Saimi ”lätjää” Hesarin ja tutkii Uutisgurun. TV-ohjelmat valitaan tarkasti.

EU-vaaleissa hän kävi äänestämässä ehdokasta – naista tietysti – joka myös valittiin. Valinta oli itsenäisen.

Huumori on tärkeä elementti jokapäiväisen elämän rutiineissa. Pienen välähdyksen siitä antaa seuraava tapahtuma:

Oli ruoka-aika. Saimilla kesti pöytään pääseminen hieman pidempään kuin muilla ja hän huomasi, etteivät tyttäret olleet maltaneet odottaa häntä, vaan alkaneet jo lusikoida keittoa suuhunsa. Saimi jatkoi matkaansa pöytää kohti ja totesi ykskantaan; ”Musetoset murul.” Lausahduk-

sesta tuli lentävä lause, yksi monista, jotka tuovat arkeen keveyttä. Elämä ei ole yksitoikkoista.

Saimi oli itse osallistunut aktiivisesti omien juhliensa suunnitteluun. Niitä vietettiin syntymäpäiviä edeltävänä viikonloppuna. Juhlissa olivat lapset ja lastenlapset perheineen ja muutakin läheisiä ihmisiä. Ajatuksissaan varmasti monet muutkin.

SIRPA TOMPERI

Viipurin kirjastosta juhlanäyttely Jyväskylässä

Alkuperäiseen loistonsa restauroitu Viipurin kirjasto on ollut kuluvan vuoden ajan näyttävästi esillä.

Alvar Aallon merkki-teoksen juhlinta jatkuu Jyväskylässä avatussa Alvar Aalto -museon tuottamassa ”W.W.W.” Viipurin Alvar Aalto -kirjasto-näyttelyssä. Siinä tarkastellaan moni-tahoisesti kirjaston eri vaiheita rakennuksen historian ja sen restauroinnin näkökulmasta.

Näyttely on avoinna yleisölle Alvar Aalto -museon Galleriassa Jyväskylässä kesäkauden 23.5.-14.9.2014, ja se osuu sopivasti myös

Jyväskylän asunotomessujen kanssa samalle ajankohdalle.

– Temaattisesti näyttely jakaantuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa kuvailee kirjaston syntyprosessia ja rakennuksen historiaa, toinen keskittyy puolestaan kirjaston kunnostukseen rakennussuojelun ja korjausrakentamisen näkökulmasta, kertoo Alvar Aalto -museon intendentti **Katriina Pakoma**.

– Näyttelyn nimen kirjainyhdistelmä W.W.W. juontaa juurensa Aallon voittoisan kilpailuehdotuksen nimimerkkiin, jota Aal-

to käytti arkkitehtuurikilpailussa vuonna 1927.

Yleisöllä on mahdollisuus näyttelyn kautta päästä kurkistamaan Viipurin kirjaston historiaan ja restaurointihankkeeseen valokuvien ja taustoittavien tekstien, huonekalujen, materiaalinäytteiden sekä pienoismallien avulla.

Luvassa on myös dokumentaarinen lyhytelokuva, jossa restauroinnin pääarkkitehdit **Maija Kairamo** ja **Tapani Mustonen** kertovat rakennuksen kunnostamisesta.

- MRT

Ko mie muniti kukkuo

Meil tul Karjala leht. Hää ol siin pöyvä. Mie katso et siin ol aata ja r ja j ja l ja iso K ja niist tul se Karjala.

Tuos lukkoo jot Karjala, mie sanoin. Hyö ei virkkanee mittää. Mut mie luin, jot siin on Karjala, mie sanoi uuvestaa.

Niih siin lukkoo, sano äit. Hää tul kuitenkin katsomaa miu selä taakse ja mie näyti sormel, jot tuos on A ja A ja A, tuos o R ja tuos L ja tuos K. Ja tuos o miu oma J.

Yritähä viel löytää muutakii sielt lehest, äit sano ja läks töihis. Miehä löysi monta sanna iha siit etusivult. Välli hyö olliit pienempii, välliisompii. Kaikkii merkkilöi mie en het osant, pit kyssyy.

Toise päivä aamun, ko mie taas touhusi sen lehe kans, äit sano jot, ko sie opit lukemaa, nii kukkokii siul munnii. Katoha tyynyis al.

Ko mie nosti tyyny, nii siel ol pienii ervärisii munnii. Ai et hyö ol hyvvii!

Ja niih mie sit lui pomisuti issuo eänie joka päivä ja kukko mun. Kyl mie jo arvasi, et äithä ne sin laitto, vaik en olt tietävinnäi. Misthää lie soantkaa. Eihä siihe aikaa olt mittää makiaa kaupaskoa.

Mut sit miust alko tuntumaa, et kukko ol käynt laiskaks. Ei niit munnii ain oltkoa tyyny al. No mie lähi ulos pihal ja tellaili siel sitä vart, et jos hää, äitkukko, kerkiäis laittamoa munnii paikallie sil aikoa, ko mie en olt tuvas.

Komie tuli toas sisseä ja äit ol hella ies jottai tekemäs, nii mie vähä salloa nosti tyyny, mut eihä siel mittää olt. Iha niiko äitii ois naurattant, miust näytti. Olikoha kuko munat jo lopus?

Unehtu ne munat ja lukemine, ko venneä pommikon-niet alko lentämeä mei talo yl Kivniemie pommittam-moa.

Keuruul myö mäntii evakkuo ja siel mie jo selväst lui. Ei tarvint enneä kukkuo munittoa.

ANTI-HEIKI POIKA

vpl. Pyhäjärvi

Kotisivut osoitteessa:

www.karjalanliitto.fi/vplpyhajarvisaatio

Ajatuksia karjalaisuudesta Saksaan muuttaneen silmin

Molemmat vanhempani ovat syntyneet Pyhäjärvelä. Isäni **Juho Kukko** syntyi 1898 Yllölässä ja äitini **Vappu Kukko** 1900 Tammalassa, molemmat Tiituan kylässä.

Heidät vihittiin 1919. He muuttivat v. 1920 Pyhäjärven Saaprun kylään maatilalle, mikä joitakin vuosia aikaisemmin oli huutokaupassa joutunut isäni isälle. Hän kunnosti ja laajensi tilaa ja sen viljelyksiä (72 ha, peltoa 17 ha).

Neljä veljeäni syntyivät siellä (**Lauri** 1922, **Pekka** 1927, **Paavo** 1929, **Toivo** 1932). Siskoni **Inkeri** syntyi välirauhan aikana 1943 Koskenpäällä.

Talvisodan päätyttyä 1940 isäni osti Koskenpään Lylyniemestä maatilaa. Sotaa pakoon perhe tuli Koskenpäälle, koska isäni sisko Anni oli siellä avioliitossa.

Jatkosodan aikana perhe muutti takaisin Pyhäjärvelle Saaprun. Lopullinen lähtö Karjalasta tuli 1944. Veljeni Pekka ja Paavo ajoivat lehmät paljasjaloin Saaprunsa Koskenpäälle.

Veljeni Pekka oli nokkela karjalaispoika: Hänellä oli kyltti ”Evakoiden lehmien ruokintapaikka”, jonka hän aina juoksien vei seuraavien peltujen reunaan. Isäni ja veljeni Lauri olivat sodassa ja äitini pakeni pienten lasten kanssa junalla.

Itse olen syntynyt 1946 Koskenpäällä, mutta lapsuudesta asti minulla oli tieto: me ei olla täältä kotoisin, vaan meidän koti on Karjalassa. Lapsena minun oli vaikea ymmärtää sitä, miksi kotini ei ole Lylyniemessä Koskenpäällä, vaan Karjalassa.

Tätä epävarmuuden tunnetta tukivat perheeni jokakesäiset Pyhäjärvi-juhlat 1950-luvulla. Suuntana oli pyhäjärveläisten sijoitusseutu, siis Vammala, Tyrvää, Pöytyä jne., siis Tampereen ja Porin välinen seutu.

Samalla matkalla koko perhe kävi ”sukuloimassa” ja entisiä naapureita tapoimassa. Sen Karjala-kaipuun tunsin sisälläni näillä matkoilla ja varsinkin Pyhäjärvi-juhlissa.

En muista, milloin olin viimeiseksi vanhempieni mukana näillä matkoilla. Sen muistan, mikä tunnelma oli, kun Pyhäjärven kirkon kello soivat juhlilla. Mistä ne oli sinne saatu, sitä en muista, mutta mielessäni on aina se kuva, miten kelloa soitettiin ja kaikki itkivät. Mikä vuosi se oli, sitä en muista. Ehkäpä 1960-luvun alussa.

Kukkojen sukuseura perustettiin 1964 ja sen jälkeen kävin silloin tällöin näissä sukuseuran kokouksissa – mutta karjalaisuudesta ei ollut vähemmän puhetta näissä kokouksissa.

Pääsin ylioppilaksi v. 1965 Jämsän yhteiskoulussa, kävin sen jälkeen talous-

koulun Jyväskylässä ja Hotelli- ja ravintolakoulun Helsingissä. Koulun päätyttyä lähdin v. 1968 Saksaan töihin, suuntana Marburg/Lahn. Syytä oli ehkä seikkailunhalu, halu oppia saksan kieltä paremmin ja varmaan se vähäinen ”juuretomuus”.

Työt hotelli- ja ravintolatalalla Saksassa oli ihan toista kuin Suomessa. Ja varsinkin ulkolaisena tunsin olevani täällä tällä alalla miltei ilman oikeuksia. Vuosi 1968 oli poliittisesti suurten muutosten aikaa. Opiskelijat politisoituivat ja alkoivat tutkia täällä Saksan menneisyyttä ja vanhempiensa osuutta Hitlerin aikaan.

Aloin opiskella vuonna 1970 Marburgin yliopistossa saksaa ja politiikkaa. Filosofian maisterin tutkinnon tein 1977. Lopputyöni aiheena oli syyt Suomen sisällissotaan ja sen seuraukset sekä Saksan ja Venäjän osallistuminen tähän sotaan.

Ehkäpä tähän aiheeseen oli syytä se, että halusin tietää, oliko kysymyksessä ”vapausota” vai ”sisällissota”. Isäni oli aina ylpeä siitä, että hän nuorena osallistui vapaaehtoisena ”vapausotaan” Karjalassa.

Suullisen loppukokeen aiheena oli toinen maailmansota ja sen vaikutus Suomessa, siis talvi- ja jatkosota. Siis syyt näihin sotiin, Saksan osuus sekä sotien seuraukset Suomelle. Toisin sanoen kysymys siitä, miksi Karjala menetettiin.

Vuonna 1980 tein opettajan loppututkinnon ja 1982 ulkolaiskasvatustieteen tutkinnon Kasselissa, jonne olin muuttanut 1977. Opetin jo vuodesta 1978 täällä siirtolaisnuorille ja -lapsille saksaa.

Suurin osa näistä oppilaista olivat kotoisin Turkista. Tunsin olevani oikea henkilö tähän työhön, sillä olinhan itsekin opetellut saksaa ja tiesin kielen vaikeudet omasta kokemuksesta.

Samoin olin itsekin jopa kaksinkertainen siirtolainen – Suomessa ja Saksassa, joten ymmärsin näitä siirtolaislapsia hyvin. Heillä on sama tunne kuin minulla: Minulla on kaksi kotimaata: Suomi ja Saksa, heillä Turkki ja Saksa. Minulla on se onni, että minulla on nyt kaksoiskansalaisuus vuodesta 2006, monilla siirtolaisten lapsilla täällä ei ole.

Eläkkeellä olen ollut vuodesta 2011.

Perheeni oli Karjalassa ja Keski-Suomessa erittäin aktiivinen yhteiskunnallisissa tehtävissä ja tämä on tarttunut minuun. Kasseliin muuton jälkeen olin mieheni kanssa monta vuotta Saksalais-suomalaisen seuran puheenjohtaja (1978-1985). Meidän tehtävänä me oli edistää saksalais-

Enkkua kansakoulu oli vielä pystyssä kotiseutumatkallamme 1997.

suomalaista ystävyyttä ja tietoa Suomesta.

Olin vuosikausia oman kouluni sekä koko Kasselin opettajien henkilökuntaneuvostossa eläkeikään asti. Samoin myös opettajien ammattiliiton luottamushenkilö koulussani sekä opettajien ammattiliiton toiminnanjohtaja Kasselissa. Nyt olen ammattiliiton eläkeläisten edustaja Kasselissa.

Mieheeni tutustuin opiskeluaikana Marburgissa ja **Harro** on ollut vuodesta 1974 joka kesä mukana Suomessa, aina kesäisin ja joskus myös talvella.

Avioliiton solmimme kesällä 1977 Koskenpäällä. Mieheni sekä myös tyttäremme osaavat hyvin suomea.

Rakensimme oman mökin veljeni Paavon kanssa kotitalan rannalle Lylyniemeen vuonna 1984. Samana vuonna syntyivät kaksoiset **Katharina** ja **Johanna**. Heille kaikille Suomi on toinen kotimaa.

Tytärillä on myös kaksoiskansalaisuus ja molemmat jopa opiskelivat Helsingin yliopistossa: Katharina yhden vuoden Erasmus-vaihto-ohjelmassa ja Johanna suoritti jopa filosofian maisterin tutkinnon Helsingin yliopistossa.

Yhteinen matka veljeni Paavon kanssa Pyhäjärvelle kesällä 1997 oli meille kaikille suuri kokemus. Mukana oli myös **Elvi Kukko** ja hänen perhetään. Etsimme vanhempiemme syntymäkodit Tiituaalta sekä Saaprun kodiin, jossa Paavo on syntynyt.

Oli vaikuttava löytää talon rauniot ja jopa äidin humalamaja, josta hän usein kertoi. Löydettiin jopa viinimarjapensaatkin sekä navetan vesijohtoputket, joista isä oli kovin ylpeä. Hän

Paavo Kukko ja Harro Leinius katsastamassa, miltä näyttivät Kukon suvun pellot Pyhäjärven Saaprunsa 1997.

oli kovin uudistushaluinen maanviljelijä Saaprunsa ja Koskenpäällä.

Vaikuttavaa oli nähdä se koivukuja, mitä pitkin Paavo ja Pekka lähtivät paljain jaloin kuljettamaan karjaa Koskenpäälle.

Sitä oltiin iloisia, että perheeni suuria pelloja vielä viljeltiin ja ne oli hyvässä kunnossa – isäni koko ylpeys.

Enkkuan kansakoulu, jossa Paavo kävi koulua, oli vielä asuttavassa kunnossa ja tosi ystävälliset asukkaat pyysivät meidät jopa sisällä käymään. Talon tytär osasi jonkun verran suomea ja me voimme jutella hänen kanssaan.

Olen ollut ikäni ylpeä siitä, että olen karjalainen. Tämä karjalaisuus on vaikuttanut paljon elämääni ja toivon, että sisäinen tunne karjalaisuudesta jatkuu myös nuorilla.

Toivon myös, että karjalaisesta kulttuurista ja tapoista tutkitaan ja edistetään ni-

den säilymistä. Sitä vaan toivon, että ”Karjala takaisin” -keskustelu päättyisi ja historiallisista tosiasioista ei tehtäisi poliittista propagandaa, vaan edistettäisiin kan-

sojen rauhallista yhteistyötä.

LIISA
KUKKO-LEINIUS

liisa.kukkoleinius@gmail.com

Puolensataa Pärssisen sukuista koolla Pirkkalassa

Pärssisen sukuseura piti kokouksensa Pirkkalassa 17. toukokuuta. Tapaaminen veti paikalle kaikkiaan 50 osanottajaa liki helteisen lämpimänä alkukesän lau-
antaina.

Pärssiset päättivät, että **Antero Pärssinen** Paimelasta jatkaa seuran puheenjohtajana seuraavan kaksivuotiskauden. Myös varapuheenjohtaja **Marja Huovila** Heinolasta jatkaa tehtävässään, samoin kuin taloudenhoitaja **Timo Pohjola** Salosta.

Seuran tappioksi on kuitenkin luettava, että seuran pitkäaikainen sihteeri **Kaarina Pärssinen** Tuusulasta ilmoitti luopuvansa hallituspaikastaan. Hänen tilalleen seuran hallitukseen valittiin **Vuokko Pärssinen-Tainio** Helsingistä. Seuran uudeksi sihteeriksi valittiin hallituksen jäsen **Kyösti Pärssinen** Helsingistä.

Hallituksen muista jäsenistä jatkavat **Ilmo Pärssinen** ja **Seija Pärssinen**, ja varajäsenistä **Taisto Helte**, **Erkki Pärssinen** ja **Sakari Pärssinen**. Seuran hallitukseen valittiin myös kaksi uutta varajäsentä luopuvien tilalle: he ovat **Martti Pärssinen** Helsingistä ja **Olavi Pärssinen** Tampereelta.

Pärssiset olivat koolla kauniilla paikalla Pirkkalan kunnan Rantaniityn juhlatalossa aivan Pyhäjärven rannalla.

Sukukirjojen nykytrendit

Hallitukseen valittu FK Vuokko Pärssinen-Tainio

Pärssisen sukkokokousväkeä. Kuva: Seija Pärssinen.

piti alustuksen sukukirjoista ja niiden nykytrendeistä. Pärssinen-Tainiolla on näköalapaikka aiheeseen, sillä hän työskentelee kirjastonhoitajana Suomen Sukututkimusseuran kirjastossa. Sukututkimusseura taas on järjestänyt kilpailun vuoden parhaasta sukukirjasta jo peräti 23 kertaa.

Suku kiinnostaa suomalaisia vahvasti, sillä 2000-luvulla on julkaistu Vuokko Pärssinen-Tainion mukaan 100-150 sukukirjaa vuosittain ja pienimuotoisia julkaisuja ja tutkimuksia vielä tätäkin enemmän. Tarinallisia ja kuvakirjoiksi koottuja sukukertomuksia on joukossa yhä enem-

män.

Pärssisen sukuseuralla on tekeillä oma sukukirja. Vuokko kehotti sukukirjatyössä malttiin ja pitkäjänteisyyteen, sillä kirjan teon pitääkin olla monivuotinen projekti.

– Huolellinen työ kantaa vuosikymmeniä ja jopa vuosisatoja, hän sanoi.

Antero Pärssinen kertoi kokousväelle uudesta DNA-sukututkimuksesta ja Karjala DNA -hankkeesta. Siihen liittyen Antero on tutkituttanut myös oman DNA:nsa.

Kalervo Ahvonen esitteli poikansa **Antti Ahvosen** kanssa tekemiään vaa-
kunaluonnoksia Pärssisen su-

kuseuran tulevaisuusi logoksi.

Sukukokouksen virallisen osuuden aikana puhetta johti **Pentti Korkka**. Seuralla oli 113 jäsentä viime vuoden lopussa, ja määrä pyritään nostamaan tämän vuoden aikana kahteensataan.

KYÖSTI PÄRSSINEN

Huittisten Karjalaseura valmistelee kesän Sakkola-juhlia

Huittisissa vietettiin kaksi vuotta sitten Vpl. Pyhäjärvi-juhlia, ja nyt Huittisten Karjalaseuran väki valmistelee paikkakunnalla 3. elokuuta 2014 vietettäviä Sakkola-juhlia. Johtokunta toimii Sakkola-juhlien juhlatoimikuntana: edessä vas. Pekka Lehtinen, Pauli Paukku ja Nina Naatula, takana vas. Merja Inkinen, Jari Laineenoja, Seija Jokinen, Heikki Kiiski ja Markku Evala. Juhlille toivotetaan tervetulleeksi kaikki karjalaisuudesta kiinnostuneet. Kuva: Marjo Ristilä-Toikka.

Sananparsia
 Myötä päiviä se myllykei pyörä.
 Naine kuol mauha taattu. Mies k.
 kuol ni talo hävis.
 Ainha ukoilma on kovemp ku
 akailma.
 Kylä hyvää kot kontio.
 Huoleto hevoto poika aivo huole
 akaton
 Sil ei huoli kynsii kylästä. Pirra
 piitä nuapurist.
 Akka asjua tyttö tyhjiä.
 Auta akkua hiäs Alä miestä
 millokuu.
 Köyhä ellia niiko niiko märkä
 pällua.
 Rikkuan kuulun piä kivistys
 Köyhän ei kuulu kuolukuu.
 Ruunastha ruokuaki syyviä.

Pyhäjärvi-juurinen Kaisa Inkinen oli laittanut muistiin monia sananparsia ja arvoituksia. Kaisa oli Riiskan mylläri Matti Inkisen emäntä.

Ikaalisten Pyhäjärvi-juhlien valmistelut ovat viittä vaille valmiina

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien järjestelyt Ikaalisissa ovat hyvällä mallilla. Paikallisen Karjalaseuran organisoimaa juhlaa luotsaa mm. rouvien **Marja Hämäläinen** ja **Lea Jokinen** tehokaksikko.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus varajäsenenä vieraili 3.6. Ikaalisissa ja kuuli samalla juhlaohjelmasta.

– Asiat näyttävät hyvin valmisteluilta, kiitteli säätiön hallituksen puheenjohtaja **Yrjö S. Kaasalainen**.

Juhlatoimikunnan puheenjohtaja Marja Hämäläinen ilmoitti heti, ettei hänessä ole pisaraakaan karjalaista verta, mutta karjalaisuuteen hän on hyvin koulutunut pyhäjärveläisen aviomiehen, anopin ja muun suvun myötä.

– Kun 30 vuotta anopin kanssa asui, oppi paljon, ja taidan tuntea mieleni suvun paremmin kuin hän itse.

Marjan ja Lean taustosta kuulemme tarkemmin juhlien alla ilmestyvässä heinäkuun lehdessä.

Pyhäjärvi-juhlat vietetään edelleen perinteiseen tapaan

kaksipäiväisinä, lauantaina ja sunnuntaina 19.-20. heinäkuuta 2014.

Juhlakanslia avautuu jo kymmeneltä lauantai-aiomuna Ikaalinen-salissa, osoitteessa Koulupolku 4.

Voimistelu- ja urheiluseura Kaiun muistoviestiin startataan klo 11. urheilukentällä, jonne ajoreitti on Pirkantieltä; Pirkantie on suljettuna aamusta lähtien yleiseltä liikenteeltä, mutta juhlaohjelmasta saa kulkuvan autojen tuulilasiin. Samana päivänä Ikaalisissa ajetaan katurallia, joka osaltaan vaikuttaa alueen järjestelyihin.

Kalle Pakarisen johdolla järjestettävä sukuseminaari alkaa puoliltapäivän Ikaalinen-salissa. Pääsymaksu 10 euroa peritään järjestelykulujen kattamiseksi, hinta sisältää osallistujille piirakkakahvit. Seminaarin jälkeen suvuilla on mahdollisuus kokoontumisiin ennalta varaamissaan luokkatiloissa.

Lauantaina on ruokatarjoilu seitsemän euron hintaan lohikeittoa lisukkeineen.

Muistojen ilta Ikaalisten Fredrika Sofian kirkossa aloitetaan kello 17. Puheen tulee pitämään rovasti **Heikki Paukkunen**, ja Pyhäjärven asioita vuodelta 1944 kertoo **Pentti Kaasalainen**. Lisäksi ohjelmassa on musiikkia, laulua ja runonlausuntaa.

Illanvietto alkaa kello 20. Ikaalinen-salissa, pääsymaksu 12 euroa. Lea Jokisen juontamissa iloissa iltamissa on luvassa mm. Ikaalisten Mieslaulajien Tolkku Boys -ryhmän musiikinäytelmä Korsuelämää, arpajaiset, musiikkia ja tanssia Tanssiorkesteri Suvion tahdittamana.

Sunnuntai 20.7. alkaa juhlamessulla kirkossa klo 10. Liturgian ja saarnan pitää teologian tohtori **Juhani Forsberg**. Muistojen iltassa ja juhlamessussa kerätään kolehti Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hengelliseen työhön. Jumalanpalvelukseen kuuluu perinteiseen tapaan ehtoollisen vietto. Sankarivainajien haudoilla puhuu **Paavo Heikkilä**.

Kirkonmenojen jälkeen siirrytään Koulupolun juhlapaikalle, jossa lounasta on tarjolla klo 11.30-13.45.

Ruokahuollosta vastaava **Sirpa Kuivalainen** kertoo, että 12 euron hintaiselle lounaalle on katettuna keitetyt kananmunat ja silliä, karjalampaista, perunat, kasvisgratiini, tuoresalaatti, ruokajuomat ja leipää sekä jälkiruoaksi marjakiisseliä.

Satu Holman juontama pääjuhla käynnistyy kello 14 Ikaalinen-salissa – Karjalaisten laulun kajahtaessa yhteislauluna; pääsymaksu 15 euroa. Juhlalpuheen pitäjäksi saapuu Karjalan Liiton toiminnanjohtaja **Satu Hallenberg**. Ohjelmassa on musiikkia, lauluja, runoja, tervetuloa ja stipendiensaajien julkistaminen, sekä **Suvi Kauppilan** esitys Karjalan siirtolaisista Ikaalisissa välirauhan aikana.

Tarkempi ohjelma julkaistaan heinäkuun lehdessä.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Marja Hämäläinen (vas.) ja Lea Jokinen kertovat juhlaohjelmasta Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitukselle.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien sukuseminaarissa kuljetaan 1500-1600-luvuille

Vpl. Pyhäjärvi-juhlissa Ikaalisissa 19.7.2014 järjestetään jälleen suku- ja kotiseudun historiasta kiinnostuneille sukuseminaariksi.

Tapahtumassa tarjotaan jälleen kiinnostavaa tietoa Vpl. Pyhäjärven menneisyydestä sekä ajankohtaista tietoa sukututkimuksesta. Seminaari järjestetään Keskustan koululla Ikaalinen-salissa, osoitteessa Koulupolku 4. Tapahtuma alkaa klo 12:00.

Tapahtuman pääluentoilija, FT **Mika Sivonen** pureutuu 1500-1600-lukujen

väestömuutokseen Käkisalmen läänissä, johon myös Pyhäjärvi tuolloin kuului.

Luennossa käsitellään laajemmin niitä vaihteita ja kehityskulkuja Ruotsin valtakunnan valloitus- ja uskonpolitiikassa, jotka aiheuttivat aiemmin Venäjän valtakuntaan kuuluneen Käkisalmen läänin siirtymisen Ruotsin alaisuuteen ja sen talonpoikaissäestön laajamittaisen vaihtumisen ortodoksisista kanta-asukkaista luterilaiseen savakko- ja äyrämisväestöön.

Tapahtumassa tutustutaan myös sukututkimuksen ajankohtaisiin kysymyksiin. Tällä kertaa esiin nousee aktiivinen Pärssisen sukuseura ry, jonka kokeimuksista sukukirjaprojektissa ja DNA-tutkimuksesta sukhistorian selvitystyössä tulee kertomaan **Antero Pärssinen**.

Antaako juuri DNA-tutkimus kannakselaisille suvuille lisätietoa siitä, mistä päin esi-isiä on 1500-1600-lukujen väestönvaihdojen aikaan muuttanut?

Juhlatoimikunnan pj. **Marja Hämäläinen** (edessä keskellä) esitteli Ikaalinen-salia, vas. **Pirjo Kiiala**, **Lea Jokinen**, **Mauri Hauhia**, **Juhani Forsberg**, **Pertti Hakanen**, **Esko Pulakka**, **Kari Äikäs** ja **Yrjö S. Kaasalainen**.

Pyhäjärvi-juhlat
Ikaalisissa
19.-20.7.2014

Seminaarin yhteydessä on jälleen mahdollisuus suku- ja koulupiiritapaamisiin. Tilavarauksia tapaamisia varten ottaa vastaan **Lea Jokinen**, puh. 040 7342865, lea.jokinen@ippnet.fi.

KALLE PAKARINEN

Tervetuloa mukaan sukuseminariin! Osallistujilta peritään järjestelykuluihin 10 euron pääsymaksu, joka sisältää piirakkakahvit.

KILPAILUKUTSU VPL. PYHÄJÄRVEN V.- JA U.-SEURA "KAIUN" MUISTOVIESTI

Aika ja paikka: la 19.7.2014 klo 11.00

Ikaalisten Keskusurheilukenttä

Matka, joukkueet ja osuudet:

Viestin kokonaismatka on 1000 m.

Vaihtopaikat ovat 200 m välein.

Joukkueessa 3-5 osanottajaa.

Rajoituksia iän tai sukupuolen suhteen ei ole.

Osuudet 200-600 m (joukkue päättää itse).

Joukkueen kokoonpano, juoksujärjestys ja osuuspituudet annetaan ilmoittautumisen yhteydessä.

Ilmoittautuminen:

Kirjallisesti 11.7.2014 (viimeinen postileima)

mennessä;

Matti Äijö

Luomajärventie 100, 39530 Kilvakkala

Puhelin 050 67200

sähköposti; matti.äijo@ippnet.fi

Ilmoittautumismaksu 20 e/joukkue.

Maksetaan ilmoittautumisen yhteydessä

Ikaalisten Karjalaseuran tilille

FI42 5070 0450 0487 84.

Viitteeksi: Kaiun Muistoviesti.

Kansallispuvun ja kansanpuvun päivä Pyhäjärvi-juhlilla sunnuntaina 20.7.

Pyhäjärvi-juhlien järjestäjät toivovat, että juhlille tultaisiin eri pitäjien kansalliset tai kansanpukuissa. Kuva Vpl. Pyhäjärvi-juhlilta Nokialta vuonna 2009.

Juhlavien kansallispuvujen käyttö juhlatilaisuuksissa on vähentynyt. Haluaisimme elvyttää kauniiden puvujen rohkeampaa käyttöä. Suomalaiset kansallispuvut ovat erittäin taidokkaita käsityön näytteitä. Meillä monella on kansallispuku vaatekaapissa henkaripuulla, pukupussissa. Puku on vanhemmilla perintönä saatu tai itse hankittu. Usein mietitään, koska sitä voisi käyttää. Nyt kannustamme tuulettamaan puvut ja pukeutumaan niihin Vpl. Pyhäjärvi-juhlilla Ikaalisissa.

Kalevalalaiset Naiset ovat jo perinteisesti järjestäneet Kansallispuvujen tuuletuspäiviä.

Suomen käsityö museo on puolestaan viettänyt kansallispuvun juhlapäivää syyskuussa.

Me haluamme nimetä sunnuntaipäivän 20.7.2014 Kansallispuvun ja Kansanpuvun päiväksi.

Juhlilla on ollut perinteisesti paljon Pyhäjärven pukuja. Tästä on **Reino Äikiän** upea kuvataallenne säätien sivulla otsikolla Pukukavalkadi Pyhäjärvi-juhlissa Ikaalisissa vuonna 2005.

Nyt toivomme näkevämmme juhlillamme myös naapuripitäjien- ja evakkopaikkakuntien pukuja. Erittäin mieluista olisi nähdä miestenkin kansallispuvukuvia.

LEA JOKINEN

Varaa pian majoituspaikkasi

Ikaalisissa löytyy edullista majoitusta kylpylän lomaosakkeissa myös Pyhäjärvi-juhlien vieraille.

Yksityisten omistamat lomaosakkeet sekä loma-asunnot tarjoavat edullista ja viihtyisää majoitusta omatoimiselle matkailijalle vain 300 m-1 km päässä Ikaalisten Kylpyläästä ja 7 km juhlapaikalta. Kaikissa loma-asunnoissa on tupakointi kielletty! Lomaosakkeissa (Terme, Kylpylä-Hotelli, Lomarinne) ei ole linavaateja loppusiivouspalvelua, vaan asiakas hoitaa ne itse. Lomakylän rivi- ja paritaloissa nämä on mahdollista ostaa myös palveluna.

Huoneisto varauksen voi tehdä sähköisesti osoitteessa:

<http://lomaosakkeet.sportum.info/stable/verkkomaksuohjeet.jsp>

Varauksen voi tehdä myös soittamalla arkipäivisin klo 8-16 puh. 03-4501 222

Paimenpojan muistelmia

Ennen talvisotaa isä oli osittanut äidille Singer-ompeelukoneen ja äiti halusi ottaa Singerin mukaan ensimmäiselle evakkomatkalle. Tuliin Alavudelle Sulkavan kylään; tuvassa oli iso takka, ei savupeltiä, vaan suora reikä ylös. Kylmä ilma ennen joulua. **Pahkalan Hiljan** tukka jäätynä seinään kiinni, kun nukuttiin. Talon isäntä ei antanut lämmittää leivinuunia – ei ole puita, sanoi ukko.

Viisi henkeä nukkui samassa sängyssä, kaksi naista ja kolme lasta. Joulusauha oli kylmä, maalattia. Lapset etenkin odottivat joulua, mutta pukkia ei kuulunut. Melkein pimeä tupa, ja yhtäkkiä ovi avautui ja muutama lahja lensi ovesta, ovi sulkeutui eikä mitään kuulunut. Mitä, mitä, lapset hyökkäsivät lahjojen luokse. Niissä oli lasten nimiä, kun joulupukki oli käynyt niitä nakkaamassa. Oli siinä evakoilla ihmettelemistä!

Jälkeenpäin paikkakuntalaiset selittivät, että ei heillä pukkia käy, vaan aina on käynyt nakkaamassa, kuten nyt jouluna 1939.

Singer palveli seuraavat kolme vuotta Huittisissa. Ei tahtonut saada rihmaa (lankaa), ei vaatetta, kun 1941 alkanut sota jatkui.

Eräs tapaus vielä kesältä 1940. Kaikesta kun oli puute, myös kahvista, ja sikuri oli kallista. Me neljä lasta, Hilja oli kymmenen ja toiset alle, lähdettiin voikukan juuria hakemaan. Hiljalla oli iso keittiöveitsi ja jokaisella jotain piikkiä, millä kaivettiin juuria näkyviin. Hilja löi yhtä juurta vähän ylempää, Pertti otti samalla juuresta kiinni, ja veitsi osui Pertin käden selkämykseen. Toisteena vieläkin näkyvä iso arpi.

Muistoja Huittisista 1941-43

Mummo talutti minua, setä oli meitä vastassa. Huittisissa asuttiin setäläisten kanssa naapuritaloissa, mummo setäläisten mukana. Oltiin joka päivä tekemisissä toistemme kanssa. Setä oli **Matti Vesikko**, ja sanon setäläiseksi hänen perhettään.

Sain mummolta ensimmäiset ohjeet ja neuvot. Mummo sanoi: milloinkaan ei saa valehella tai varastaa, muuten Jumala puottaa suuren kiven Taivaasta siu päähäsi! Ihmisen pittää olla rehellinen. Uoha

asemilais ja kuuntele mitä mie siul sanon. Ei saa juttua. Ei saa milloinkaan kappailia tai jos sinuu joku asiia kaihertaa, mää miettimää mikä se oikein on. Jos oikein paljo hõtää, niin ihmiset luuluo jot hää on hupelo. Jos oikei paljo hõttylöi, niin kukkaa ei uso.

Takaisin Pyhäjärvelle

1943 Huittisista lähdettiin takaisin Pyhäjärvelle, Porsaanmäelle. Ompeelukone myös mukana. Kotona ihmeteltiin, ettei tällä voi omella, koneesta on pudonnut sukkulan päällä oleva läppä. Äiti kirjoitti talon emännälle Huittisiin, mistä oli lähdetty. Pian tulikin kirje Huittisista, läppä mukana Porsaanmäelle. Läppä oli löytynyt heidän reestään heinien seasta, reestä, millä meidät oli viety Aetsän asemalle.

Talon emäntä kirjoitti samassa kirjeessä **Koljoses-ta**, mitä tämä oli tehnyt naapurikylässä; tappanut kirveellä kuusi ihmistä Huittisissa maaliskuussa 1943. Oli ollut vielä kova pelko niin kauan kuin roikale saadaan kiinni. Hänestä tuli sittemmin Suomen viimeiseksi teloitettu vanki.

Näin samaan aikaan kun tapahtuu näin erilaisia asioita, ne jäivät mieleen. Näin

Alavudella 1940, August, Siviä ja Mikko Vesikko. August lähti vuonna 1941 jatkosotaan (JR 36), Simpeleeltä Rautuun Lumisuon reunaan. Asemasodan aikaan vapautettiin, ja kun hän tuli takaisin, sanoi, ettei saa sanoa Ryssä, pittää sanoa Naapuri Neuvostoliitto. Samassa kuvassa myös Varpu Anttonen, Hilja Iso-Pahkala ja Teuvo Vesikko.

Singerin ensimmäinen evakomatka oli päättynyt.

Putinin huvila kotirannoilla

Helsingin Sanomissa oli 22. maaliskuuta kirjoitus **Putinin** huvilasta Kiimajärven

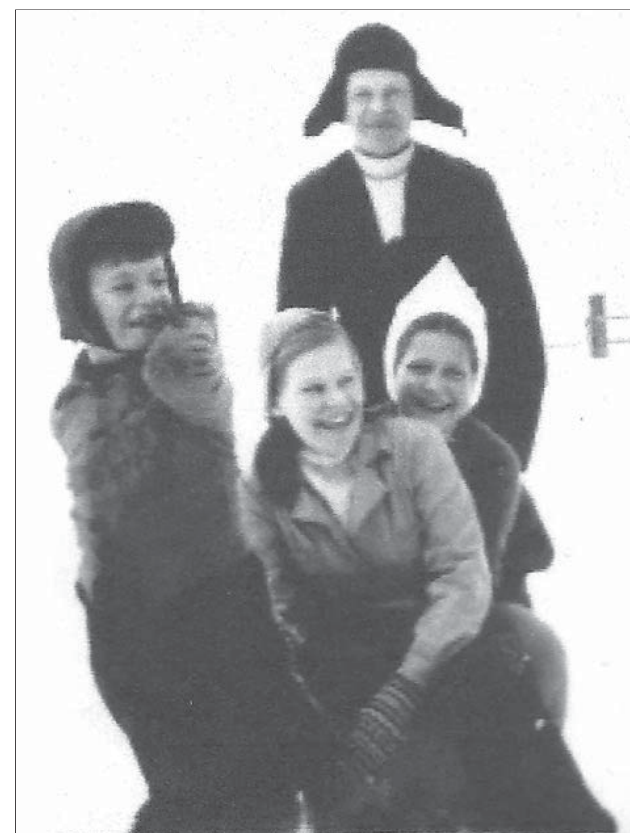
rantamaisemissa Pyhäjärvellä. Tämä entinen **Kinnarin** ranta oli keskeisin paikka lapsuudessani. Meidän oma Hietaranta on Putinin huvilasta alle 100 metriä vasemmalle.

Ennen **Wetterstrantin** isäntä piti muikkuverkkoja tässä rannassa. Me oltiin uimassa verkkojen seassa. Tästä oikealle on kivikkoisen **Kuisman** niemi, sitten matala lahti, lahden takana oli Kiimajärven kylä. Kinnarin rannasta vasemmalle Kuisman (**Hännikäisen**) maita.

Ja sitten se meidän Hietaranta. Siellä oli sauna ja hiekkainen ruuvikkoranta. Siellä naiset perkasivat suuria lahnasaaluita. Pojat onkivat veneestä ruuvikon ylälaidalta isoja ahvenia ja lahnoja, ottivat käsinkin kivien välistä kaloja.

Viimeinen suomalainen omistaja oli **Tauno Kinnari**, joka rakensi uuden kodin Lapinjärven Kimonkylään, naapureina mm. **Kaasalaisia**. Allekirjoittanut oli **Väinö Isopahkalan** kanssa Taunolla maa-laustöissä toista kuukautta vuonna 1952. Kotiin tullessa nähtiin Miss **Armi Kuusela** Lahdessa.

PAIMENPOIKA

Porsaanmäellä kotona 1944. Veikko Vesikko, Taimi Pelkonen, Toini Pelkonen o.s. Vesikko, ja paimenpoika kelkkaa vetää.

Tiesitkö tämän Pyhäjärven vaakunasta?

Vaakunan kuviot on otettu Pyhäjärven kirkkoaholle 1936 pystytetystä lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkkin huipulla olevasta lyhdystä, jonka yläpuolella oli Karjalan vaakunakuviot. Idea on rovasti **Kaarle Viikan** ja heraldisessa muotoilussa avusti heraldikko, graafikko **Kaj Kajander**, 1989.

Vaakunan selitys:

Punaisessa kentässä kultainen lipuke, jossa musta, kulmikas tylppäkärkinen ankkuriristi; ristin alin sakara muita pitempi. Lipukeen yläpuolella kaksi irtonaista, toisiaan vastaan iskevää käsivartta, joista oikea pite-

Nuotit ja levytys löytyivät: Pyhäjärven veet -sävellys on vähän tunnettu, mutta hieno teos

Tämän lehden huhtikuun numerossa kyseltiin, tietävätkö lukijat **Kirsti Hirvosen** laulusta Pyhäjärven veet, ja julkaistiin sen sanat. Muutaman päivän sisällä tuli puolen tusinaa lauluun tai sen tekijään liittyvää puhelinsoittoa eri puolilta Suomea. Niissä kerrottiin mm. kuinka laulu kosketavuudessaan oli herättänyt kuulijoissa sykähdyttäviä mielikuvia ja muistoja Pyhäjärvestä.

Mielenkiintoisin soitoista tuli heti, kun posti ei vielä ollut kiirastorstaina aamupäivällä ennättänyt jakaa lehteä Tuusulassa, mutta naapuripitäjässä Nurmijärvellä oli jo edellispäivänä tavoittanut **Merja Esko Armaksentytär Winstenin** (o.s. **Sepän**). Hän osoittautui laulun tekijän Kirsti Hirvosen veljentytäreksi.

Merja kysyi nuottien julkaisemisluvan pääsiäispyhinä luonaan kyläilemässä olleelta serkultaan, Ruotsissa Tyresjössä asuvalta, Kirsti Hirvosen ainoalta jälkeläiseltä **Anni Olavintytär-Hammamilta** (o.s. **Henrikssonilta**). Ajellessaan muissa asioissa Hyrylän suunnalla pääsiäislauantaina Merja toi minulle laulun nuotit, jotka julkaistaan ohessa. Aiheesta sukeutui yhteystiedot Anni Hammamille saatuaani välillemme monta keskustelua sähköpostitse sekä Merjan että Annin kanssa.

Kuka oli Kirsti Hirvonen

– Kirsti Hirvonen, ent. **Illman**, ent. **Henriksson**, o.s. **Seppä**, syntyi 29. lokakuuta 1930 Haapaniemen kylässä Pyhäjärvellä. Perheessä oli viisi lasta, joista Kirsti-äitini oli toiseksi nuorin. Hän menehtyi vaikeaan keuhkosairauteen 30. heinäkuuta 2006 Karviassa asuessaan, murehtii Anni Hammami.

Kirstin vanhemmat **Anni o.s. Javanainen** ja **Esko Seppä** asettuivat sotien jälkeen lopulta Jämsänkoskelle, missä Esko eli elämänsä loppuun ja Anni kuoli myöhemmin lähellä lapsiaan Valkeakoskella.

– Olen syntynyt äitini lyhyeen kestäneestä ensimmäisestä avioliitosta **Olavi Henrikssonin** kanssa.

Olessani 5-vuotias Kirsti-äitini avioitui **Leo Illmanin** kanssa, liitto kesti viitisen toista vuotta. Vuonna 1981 alkanutta avioliittoa **Viljo (Ville) Hirvosen** kanssa kesti 25 vuotta eli äidin kuolemaan saakka, kertoo Anni Hammami.

– Äitini muutti useaan kertaan paikkakunnalta toiselle toimien eri tehtävissä yksityisyrittäjänä, mistä kannattanee mainita Helsingissä Vilhovuorenkadulla pitkään toiminut pesulayritys.

– Kirsti-äitini oli ahkera kirjoittaja, jolta on julkaistu kolme kirjaa. Niistä ensimmäinen kertoo aivan tarkkaan tapahtumista talvisodan aikaan. Toinen kirja kertoo jatkosodan tapahtumista. Ja kolmas sitten hänen elämästään sotien jälkeen. Nimet ovat vähän muuttuneet ja tarina vain joissakin paikoissa fiktiota, mutta kirja on historiaa ja kaikki tapahtumat ovat tosia. On myös omakustanteena julkaistu runoteos, jossa ihania runoja, kuvailee Anni Hammami äitinsä kirjoittamisharrastusta, mikä huipentui eläkevuosina hänen jo täytettyään 70 vuotta.

– Laulu Pyhäjärven veet on syntynyt äitini Kirsti Hirvosen kertoman mukaan kasvimaalla hänen asuessaan Inkoossa v. 2003. Sävel vain tulvi hänen mieleensä samoin kuin sanat. Hänen miehensä poika, armeijan soittokunnan muusikko **Jukka Hirvonen**, nuotitti sävellyksen ja soitti laulun valmiiseen muotoon, jatkaa Merja Winsten.

– Jukka myös esitti laulun Kirsti-tätini hautajaisissa. Ja minulla oli siellä ylläni tädiltäni perimäni Pyhäjärven kansallispuku. Perin sen häneltä, koska Annille ei olisi ollut puvulle käyttöä ja minulla kyllä on ollut. Olen sen puvun kanssa esiintynyt sekä Lontoossa, että Budapestissa kuoroni kanssa.

Pyhäjärven veet levytettynä ja kuoro-ohjelmistossa

Levyllä Kirsti Hirvosen sanoittaman ja säveltämän

Pyhäjärven veet
Sov: JUKKA HIRVONEN
san: Kirsti Hirvonen

Ko ti - seutunien kauneimman
karja lan maan, sinne laajaan mä muistoissain uudestaan oli
on ne ni siellä kun syn ty - ä sain hiek ka
ran noil las lap se: na lei kin mä ain Py hä
jär ven veet saa ret sel jän teet y hä
kirk kaa na mie les: sain väik kyä 2. 3väik kyä. Fine

Pyhäjärven veet on laulanut **Pasi Lehto**.

Tarkkaa äänittämisen ajankohtaa ei ole tiedossa, mutta Anni Hammami kertoo kuulleen Viljo Hirvoselta, että levy olisi julkaistu todennäköisesti jo vuonna 2003. Muita levytyksiä laulusta ei tiettävästi ole tehty. Aikoinaan Pasi Lehdon levytys soi ahkeaan Satakunnan radion kanavalla, mutta on painunut unholaan.

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön asiamies **Pirjo Kiiala** kertoi saaneensa laulun äänitteeseen käsiinsä hänen lapsenlapsensa voitettua sen arpajaisissa. Äänitteessä ei ollut mitään merkintää esittäjästä, joka selvisi vasta nyt.

Kyseessä on edellä mainittu Pasi Lehdon esitys. Kiiala kehuu laulua hyvin kauniiksi ja koskettavaksi ja sellaiseksi sen on tämän tekstin kirjoittanutkin koenut.

Merja Winsten kertoo laulusta osana kuoro-ohjelmistoa:

– Laulan itsekin Nurmijärven Aleksis-kuorossa ja olemme laulun Pyhäjärven veet esittäneet siten, että minä lauloin soolo-osat ja kuoro tuli kanssani kerto-säkeeseen mukaan. Tätiäni sävellys ja sanoitus ovat saaneet hyvän vastaanoton esiintyessämme.

Kirsti 18-vuotiaana ja kolmisen vuotta nuorempi veljensä Esko.

Porvoon Karjala-seuran kuorosta, joka on kokoomassa konserttiohjelmistoa luovutetun alueen pitäjiin liittyvistä sävellyksistä, on otettu kevään aikana yhteyttä Vpl. Pyhäjärvi-seuraan ja tiedusteltu Pyhäjärvi-aiheisia kotiseutulauluja.

Niitähän meiltä löytyy nyt kolmekin erilaista. Kirsti Hirvosen Pyhäjärven veet lisäksi Vpl. Pyhäjärvi-seura 50 v (2007) -kirjassa julkaistut **A. Viika-Lauri Ikonen** Muistojen järvi ja **Osmo Immonen**, Pyhäjärven kaipuu.

KAARINA
PÄRSSINEN

Anni Sepän hautajaisissa kesäkuussa 1956, vas. Esko Seppä, Kirsti Hirvonen, Mirjami Hynni, Anna-Liisa Heimo ja Maija Hallikas. Tämä on myös ikäjärjestys perheessä nuorimmasta vanhimpaan.

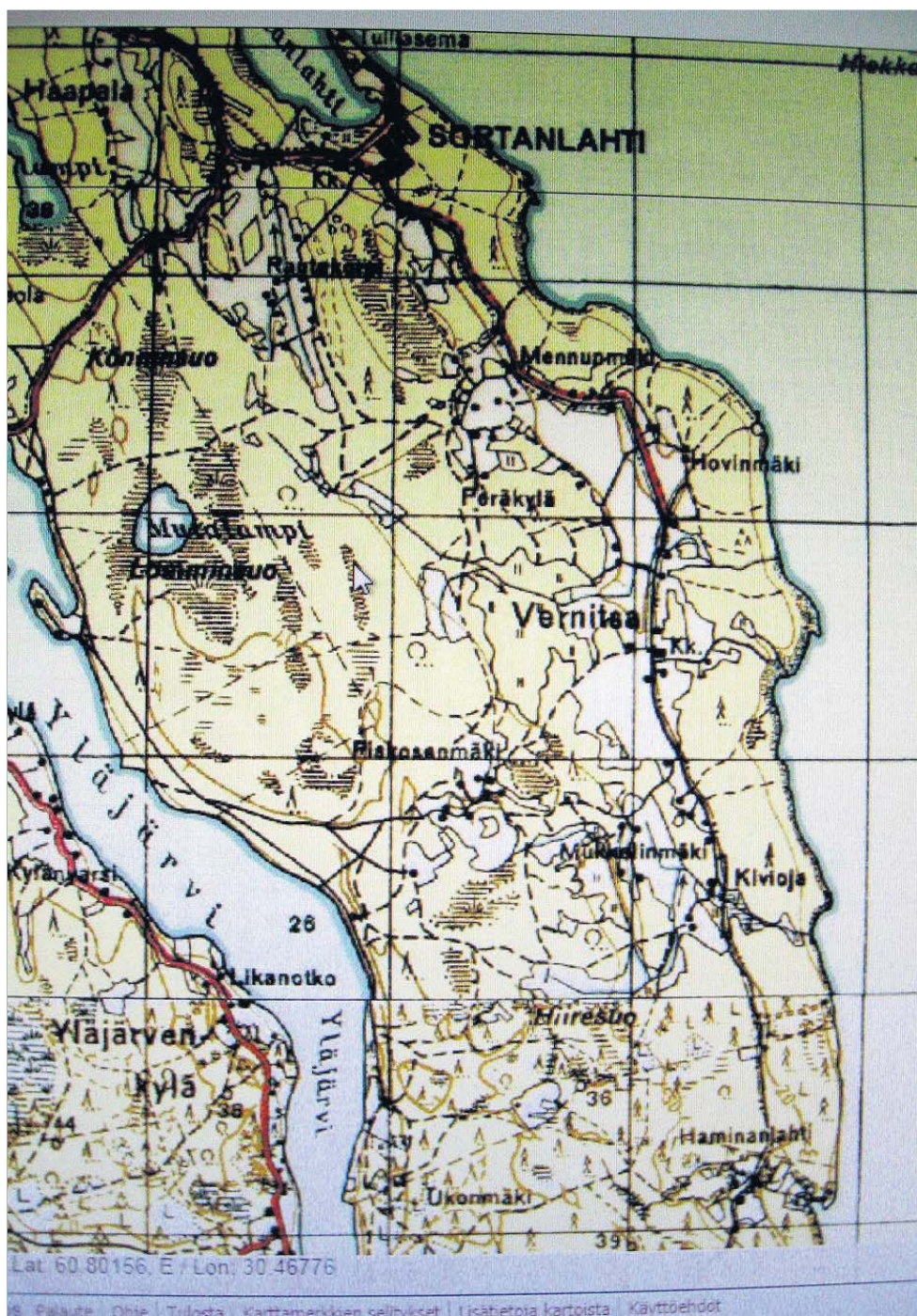
Annin perhe 2005.

Google Maps opastaa Pyhäjärvelle: Nyt voit tehdä nojatuolimatkan kotiseudulle

Hyvä lukija, oletko tullut ajatelleeksi, että sinulla on tämän päivän tietotekniikan avulla mahdollisuus tehdä nojatuolimatka kotiseudullesi. Google Maps-sivusto antaa siihen oivallisen mahdollisuuden. Sieltä voit valita oman, vanhempien tai isovanhempien kotikylän ja nähdä millainen se on tänään.

Voit käänellä kuvia ja katsella niitä eri kuvakulmista. Voit astella tuttuja polkuja pitkin haluamallasi nopeudella. Vanhempasi ja isovanhempasi saattavat evästää sinua muistoillaan siitä, mitä ei enää ole – mutta kuitenkin on.

KAUKO HINKKANEN

Tuntematon Vernitsan kylä

Oheissa karttakuva Vpl. Pyhäjärven Vernitsan kylästä. Tällä hetkellä Vernitsan kylä on matkailijoilta aika tuntematon, sillä kylän läpi kulkenut tie on kasvanut umpeen ja tiettävästi

yhtään asuntoa ei ole jäljellä.

Googlen karttauto ei ole siis päässyt tänne. Ilmakuvista käy ilmi, ettei myöskään venäläistä asutusta ole näköpiirissä.

Kylässä lienee aikanaan ollut lähes 80 taloa, mutta kukaan ei ole tähän mennessä pystynyt tarkkaan selvittelyyn talojen nimistä.

REINO ÄIKIÄ

Tilaa nyt oma Pyhäjärvi-lehti

tai anna ystävälle ja sukulaiselle lahjaksi.

Tilausmaksu vain 30 euroa vuosikerta, lehti ilmestyy kerran kuukaudessa.

Soita p. 040 730 2622

Tilauksen voit tehdä myös internetsivujemme kautta

Pyhäjärvi -tuotteet

* **Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön** 60-vuotishistoriikki. 136 sivua, runsaasti valokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuaikojen kuin eri paikkakunnilla pidettyistä juhlista ja muista pyhäjärveläisten tapahtumista. Hinta 20 euroa + postikulut.

* **Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi** v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämme sekä murreselesteistä selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

* **Isännänviiri** (suunniteltu Kaarle Viika) koko 45x400 cm. Hinta 75 euroa + postikulut

* **Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari** (suunniteltu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 42 euroa + postikulut.

Tilaukset:
Pirjo Kiiala
Lamminkankaantie 12
33420 Tampere
puh. 044-2815047
pirjo.kiiala@gmail.com

Karjalaisesta päivästä uusia ajatuksia toimintaan

Kulttuurituottaja Leena Rintala kannusti virittämään uusia toimintatapoja.

Ei olisi päivä voinut olla parempi ja kun outokumpulaisetkin selvisivät Karjalan ja Savon rajalta läpi ilman viisumia, niin mikäpä oli päivää viettäessä Kartanohotelli Kivennavalla Juankoskella. Muuan osallistuja mainitsi tultuaan: "Jos päivä tästä muuttus vielä paremmaksi, niin silloin oltais aivan kosiell koton Karjalass!"

Sää todellakin suosi Karjalaisen päivän osallistujia. Keveä ja virkistävä ohjelma sisälsi myös vakavaa asiaa. Karjalaisyhdistykset kamppailevat olemassaolonsa puolesta, kun jäsenistö vanhenee ja toiminta hiipuu.

Tilaisuuteen osallistunut Karjalaisen Nuorisoliiton kulttuurituottaja **Leena Rintala** oli tuonut Helsingistä tullessaan hyviä eväitä ja vinkkejä uusien toimintatapojen virittämiseksi. Keskustelussa tuli mm. ilmi, että karjalaisuus on niin vahva voimavara, että mm. lapsia ja lapsiperheitä on hyvinkin helppo saada innostumaan karjalaisuudesta vielä elossaolevan vanhemman sukupolven avulla.

Päiväohjelma oli kaikkineen monipuolinen. Nurmikyykkäturnauksen voitti Varkauden Karjalaiset toistamiseen, pyöräpotkurikisassa saatiin voittojaksi Varkauden **Risto Ahvenainen**, jolle **Olli Kolehmainen** ja **Hannu Musakka** hävisivät vain 0,4 sek.

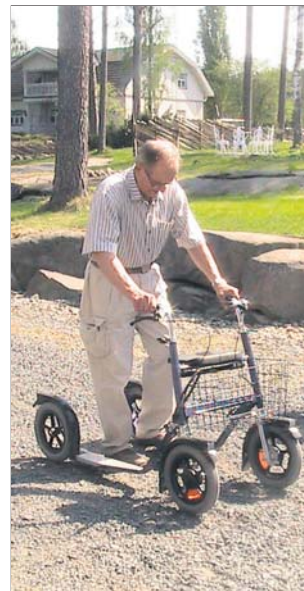
Luontopolun rasteilta **Olli Kolehmainen** ja **Sepo Nukarinen** tiesivät 15/20 kysymyksistä ja kolmas sija saavutettiin 14 oikealla tuloksella. Voittaja joudut-

tiin arpomaan, kun tasatilanteessa oli 7 tietäjää. Juankoskelainen **Riitta Miettinen** oli onnekas ja sijoittui näin kolmanneksi.

Edesmenneen **Juice Leskisen** tunnetuimpia kappaleita esitti ansiokkaasti Trio Heinäpää ja tervetuli-aismusiikista sekä yhteislaulujen säestyksistä vastasivat **Terttu ja Eino Kopsa**. Päivä aloitettiin Karjalaisten laululla ja päätettiin Maamme-lauluun Juicen tapaan.

Karjalainen pitopöytä oli viedä kielen mennessään, mutta kun kyse oli karjalaisista, niin ei se olisi haitannut kuitenkaan. Arpajaisiin oli saatu tavaraa pöydän täydeltä, mistä järjestäjät, Juankosken Karjalaiset, haaluivatkin kiittää kaikki lahjoittajia.

HANNU
MUSAKKA

Olli Kolehmainen starttaamassa leikkimieliseen pyöräpotkurikisaan.

TAPAHTUMAKALENTERI

Matti Pohjolaisten tyttäret Leena ja Liisa kutsuvat **Monttuan, Pöhlön ja Kalamajan jakokunnan** kokoukseen ja vuosijuhlaan 2.8.2014 klo 12 Keikyään; Keikyäntie 5 (Keikyän sillan pielessä). Tilaisuus alkaa kenttäruekailulla ja jatkuu kokouksella sekä juhlahajutella.

Vpl. Pyhäjärveä kylä kylältä: Alakylän ja Kahvenit-san koulupiirien kylät esittelyvuorossa su 28.9.14 klo 13.00, Karjalatalo, Laatokkasali. Tarkemmin elojen ja syyskuun lehdissä. Tervetuloa! - Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Retki Yleisradioon pe 31.10.14 Uutisvuoto-ohjelman nauhoitukseen. Kokoon-tuminen klo 10.45. Nauhoituksen jälkeen tutustumiskierros Yleisradion tiloissa. Mukaan mahtuu 25 henkeä. Ilmoittautumiset syyskuun aikana, tarkemmat ohjeet elokuun lehdessä. Tervetuloa! - Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Vpl. Pyhäjärvi -tuotteita edullisesti lahjaksi ja omaan käyttöön

Hanki vaakunapaita, jota saatavana väreissä valkoinen, helmenharmaa ja musta. Edullisesti esim. lahjaksi ja asuksesi tuleville kotiseutumatkailijoille, vaikka koko ryhmälle, juuristamme kertova Vpl. Pyhäjärven vaakunapaita. Aidon värisellä Vpl. Pyhäjärven vaakunan kuvalla ja tekstillä PYHÄJÄRVI VPL varustettua erittäin hyvälaatuista T-paitaa löytyy valkoisissa sekä V- että pyöreällä kaulaukolla, helmenharmaissa vain pyöreäaukkoisena. Koot S, M, L, XL, XXL ja XXXL. Koot S, M, L, XL hinta 15 e/kpl ja koot XXL ja XXXL 20 e/kpl. Mustia paitoja on jäljellä vain muutamia hajakokoja – mutta tilaamme sitä lisää myöhemmin. **Dokumenttiefokuva** Muistojen järvi vuosilta 1939-44 Pyhäjärvellä, mukana liuskan seloste elokuvasta, DVD:n hinta 20 e/kpl, tuote tilapäisesti lopussa. Teetämme siitä lisäkappaleita myöhemmin.

Seuran 50-vuotishistoriikki (2007) tarjoushintaan 10 eur/kpl.

Postitettaessa lähetyksiin lisätään postituskulut. Tilaukset ja tiedustelut toistaiseksi ainoastaan Kaisa-Liisa Korhonen 050-590 5433, e-mail kaisaliisako@gmail.com (huom. muuttunut sähköpostiosoite).

Myymme tuotteitamme myös Pyhäjärvi-juhilla Ikaalisissa.

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Seuraava Pyhäjärvi-lehti

ilmestyy heinäkuussa ennen pitäjäjuhlaa.

Aineistot toimitukseen viimeistään

pe 4.7. 2014 mennessä. HUOM!

Myöhemmin tulevat eivät ehdi juhlanumeroon

Tilaa uusia Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön adresseja

Adressit 10 euroa kappale + postituskulut.

Tilaukset: Juhani Forsberg

Ryytimaantie 19 A 8 00320 Helsinki,

puh. 050-511 2899 tai

juhaniforsberg@gmail.com.

